

Expeditie Iwein van Aalst

Welkom op deze leerrijke uitstap waar verschillende plaatsen in Aalst aan bod komen die te maken hebben met het verhaal van Iwein van Aalst.

Iwein was één van de personen die tijdens de politieke crisis van 1127 en 1128 in Vlaanderen zorgde voor een opstand tegen machtsgebruik en schending van de stedelijke privileges.

In kader van de 900-jarige herdenking van de speech van Iwein in Gent gaan jullie vandaag op zoek naar een steen die hier in Aalst terug werd gevonden. Deze steen werd teruggevonden op de plek waar de door Franse vorst Lodewijk VI aangestelde Willem Clito in 1128 sneuvelde en zijn positie als graaf van Vlaanderen verloor. Wat hierop volgde was een stabiele periode na twee woelige jaren in het graafschap Vlaanderen.

De groep die als eerste deze steen aan de leerkracht kan voorstellen wint de opdracht!

Bij elke locatie maken jullie een opdracht waarbij een deel van het verhaal van Iwein zal worden uitgewerkt in actieve werkvormen. Na elke opdracht volgen jullie de instructies in deze bundel en worden jullie doorverwezen naar de volgende locatie.

Voor de eerste drie stops volgt elk groepje een andere volgorde (zie hieronder). Daarna kijk je naar de onderkant van de bladzijde. Daar zal een tip staan voor de volgende stop.

Volgorde:

- Groep 1: informatieborden (p.2) > Burchtstraat (p.3) > stadsarchief (p.4)
- Groep 2: Burchtstraat (p.3) > stadsarchief (p.4) > informatieborden (p.2)
- Groep 3: stadsarchief (p.4) > informatieborden (p.2) > Burchtstraat (p.3)

IWEIN VAN AALST
1128-2028

Deze zoektocht werd gemaakt door: Heiko De Naeyer, Wout Strybol, Leon Van Autreve en Fran Van Gysegem, studenten aan de Arteveldehogeschool, opleiding secundair onderwijs (onderwijsvak Geschiedenis). Dit project is tot stand gekomen in opdracht van de geschiedkundige vereniging Het Land van Aalst en met behulp van onze procesbegeleider Tinne Caluwaerts. (januari, 2026)

artevelde
hogeschool

Informatieborden (zijkant Sint-Martinuskerk)

Bekijk de informatieborden (zijkant Sint-Martinuskerk) en geef een antwoord op de vragen.

Wat was de bijnaam van Iwein van Aalst?

- Iwein de Goede
- Iwein de Kale
- Iwein de Veroveraar

Van welke gebieden was Iwein heer, buiten Aalst?

- Veurne, Ieper, Kortrijk, Brugge en Damme
- Brussel, Leuven, Tienen, Affligem en Aarschot
- Waas, Drongen, Deinze, Ruiselede en Liedekerke

Wat was de aanleiding voor burgeroorlog in het graafschap Vlaanderen in 1127?

- Willem Clito die graaf Karel de Goede opvolgden en afgeschafte belastingen opnieuw invoerde.
- Een grote hongersnood in Vlaanderen, veroorzaakt door klimatologische veranderingen.
- Gent die als grootstad wilde uitbreiden in Vlaanderen en gebieden veroverden.

Wat was de rol van Iwein van Aalst in de opstand tegen Willem Clito?

- Iwein verdedigden Willem Clito tegen tegenstanders.
- Iwein is uit Aalst gevlucht wanneer de burgeropstand begon.
- Iwein trad naar voren als woordvoerder van de opstandelingen.

Waarom wordt Iwein van Aalst gezien als een revolutionair?

- Omdat hij het luidste kon roepen.
- Omdat het idee dat het volk het recht had om een heerser af te zetten revolutionair was.
- Omdat hij meevocht in de Guldensportenslag (1302).

Bekijk de afbeelding van een impressie van het ommuurde Aalst in 1128. Welk gebouw staat vandaag de dag op het kleine eilandje dat je midden in de oude omgracht ziet?

- Fabriek Tereos
- Sint-Martinuskerk
- Belfort

Welke latere document verwoordt ook het idee van Iwein van Aalst?

- Nederlandse grondwet (1815)
- Engelse Magna Charta (1215)
- Het schoolreglement van alle scholen in Aalst

Hoe werd de sterke band tussen Diederik van den Elzas en Iwein van Aalst bezegeld?

- Door het overdragen van een grote geldsom.
- De optocht van de eerste editie van Aalst carnaval.
- Met een huwelijk tussen Iwein van Aalst en Lauretta van den Elzas.

Burchtstraat (foto op spandoeken)

In de middeleeuwen leefde men naast de traditionele kastelen ook vaak in mottekastelen. Op deze plek had Iwein van Aalst ook zijn motteburcht, kijk maar eens naar de straatnaam! Scan onderstaande website over het mottekasteel in Durham in Engeland en beantwoord de vragen.

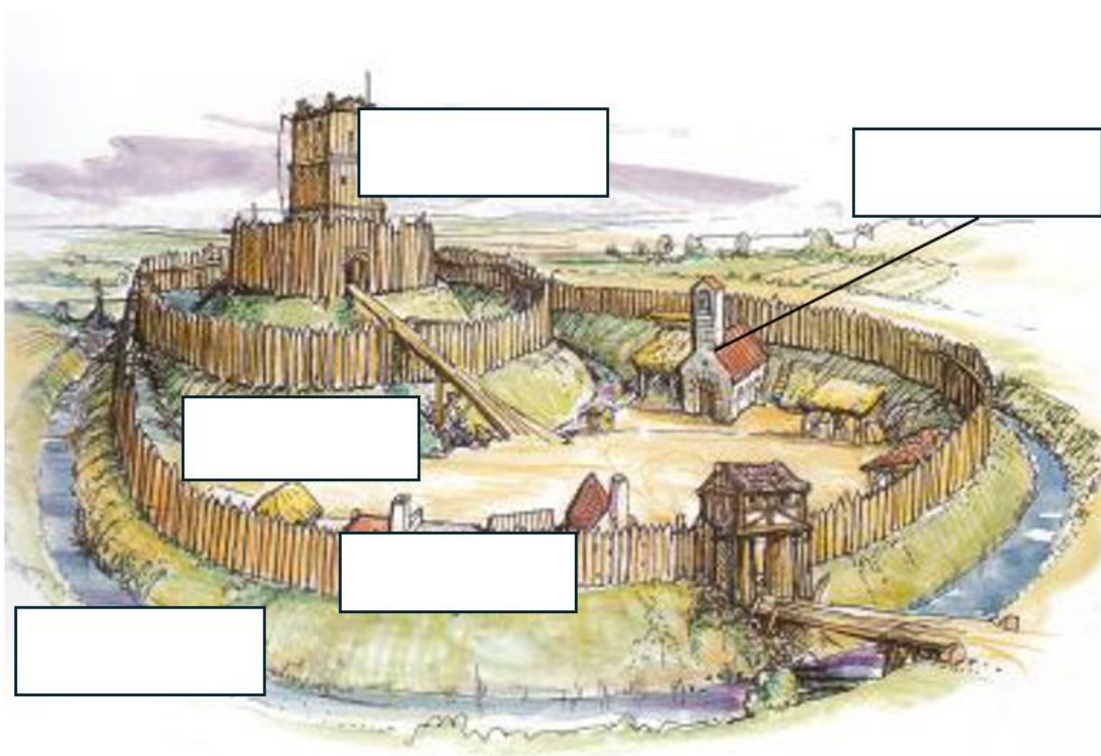

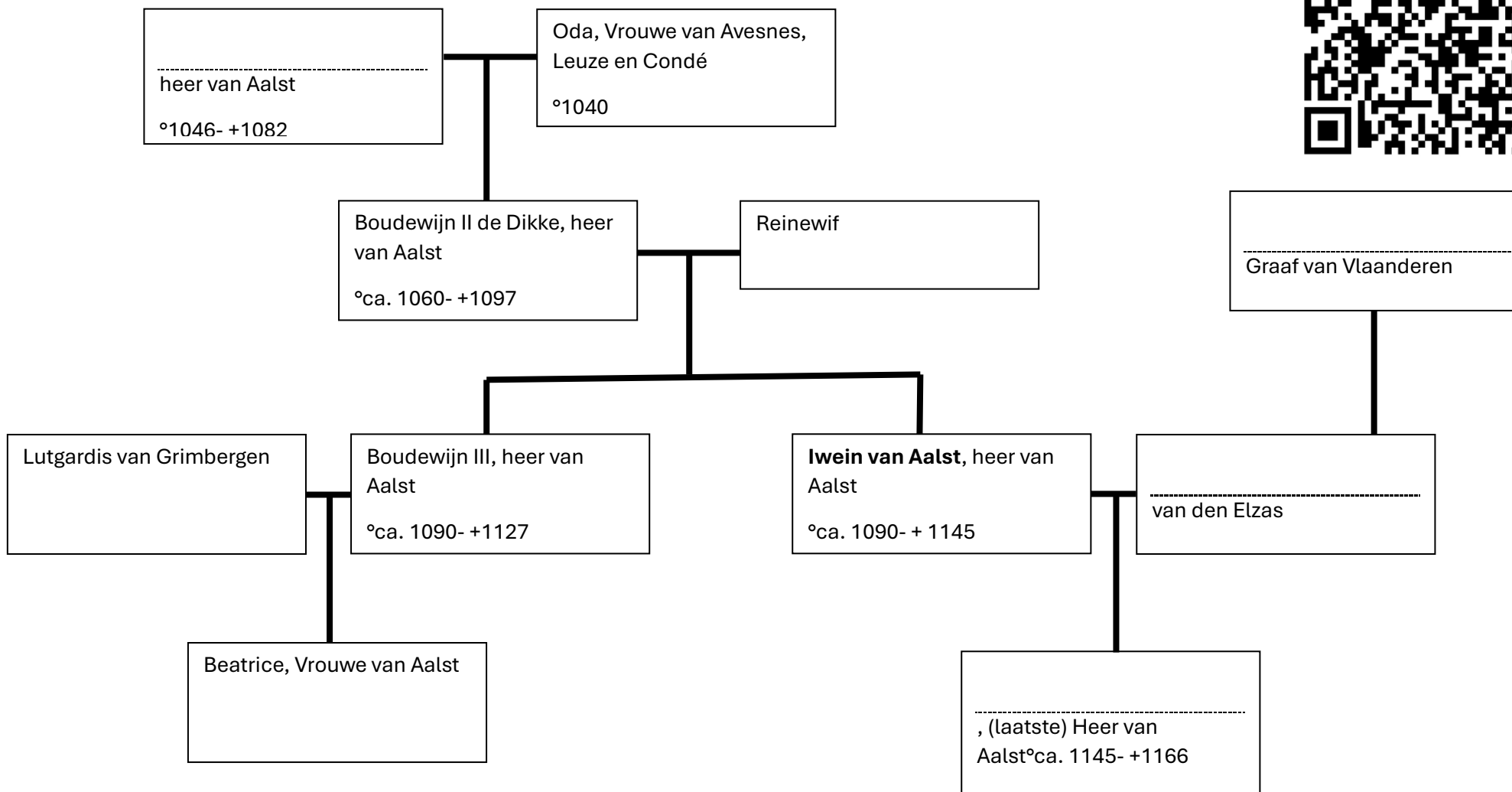
Waarom bouwde men motteburchten?

Welke plek koos men voor een motteburcht?

Op de plek waar jullie nu staan lag vroeger een zijtak van de Dender, die is in 1964 wel gevuld.

Schrijf de juiste benaming van de onderdelen van een motteburcht bij onderstaande tekening. Kies uit motte, donjon, gracht, vestigingsmuur en kapel:

We staan nu bij het stadsarchief van de stad Aalst. Hier wordt zorgvuldig de geschiedenis van de stad bewaard. We kennen archieven ook als plaatsen waar de info over onze familie wordt bijgehouden. Bij Iwein van Aalst is dit natuurlijk niet anders.

Luister naar het fragment en vul de gaten in de stamboom in.

Los vervolgens de vragen op.

Op welke manier was Iwein verwant aan de graven van Vlaanderen?

Waar stierf de vader van Iwein?

Wat zegt zijn afstamming over zijn macht en status?

Wanneer je alle drie de opdrachten hebt volbracht (blz. 2-4), mag je naar de volgende stop (stop 4). Deze is te vinden met onderstaande tip:

Zoek de plek waar je dit uitzicht hebt! Dit is ook de ingang van de plek waar de Aalsterse geschiedenis bewaard wordt.

Stop 4

In het Gasthuis (stadsmuseum) is een beeld van Iwein van Aalst te vinden, kom dit zeker eens bekijken wanneer je hier tijd voor hebt! Iwein is vooral bekend voor zijn toespraak tijdens de politieke crisis van 1127-1128, deze crisis draaide om twee edelmannen die beiden de macht over het graafschap Vlaanderen voor ogen hadden.

Op 2 maart 1127 werd de graaf van Vlaanderen, Karel de Goede, vermoord te Brugge. Hierop volgde een politieke crisis in Vlaanderen, er braken opstanden uit in Brugge die zich doorheen het graafschap zouden verspreiden. Van deze chaos maakte de Franse koning Lodewijk VI gebruik om een Normandische prins, Willem Clito, als nieuwe graaf van Vlaanderen aan te stellen.

Willem Clito ging echter enorm streng om met zijn Vlaamse gebieden; hij verwaarloosde belangrijke privileges van de Vlaamse steden en belastte hen enorm, net wanneer zij meer en meer inspraak hadden gekregen, wat een negatief effect had op de macht van de adel en kerkelijken. Ook trachtte hij Vlaanderen te gebruiken in zijn oorlog tegen de Engelsen. Door de steun van zijn beschermheer Lodewijk VI beschikte hij over een sterk Frans leger en kon hij autoritair optreden tegen opstanden.

Een andere kandidaat voor de positie van graaf van Vlaanderen was Diederik van de Elzas. Hij was een edelman die veel meer open stond voor een bestuur met de privileges van de steden en vond dat een graaf deze moest behouden. Zijn voornaamste doel was om de rust terug te brengen in Vlaanderen en oorlog met Engeland te vermijden.

Beide mannen hadden echter recht op de titel, aangezien ze familiale banden hadden met het graafschap Vlaanderen, beiden via hun moeder.

Willem Clito

Diederik van de Elzas

Pak allemaal een personenkaartje uit de enveloppe. Bekijk je kaartje, gebruik volgende richtvragen om te beslissen wie jij binnen je rol zal steunen om de nieuwe graaf van Vlaanderen te worden.

Woon jij in één van de Vlaamse steden?

Behoor je tot de Vlaamse adel?

Ben je een soldaat?

Ik steun _____ als nieuwe graaf van Vlaanderen omdat:

Proficiat met het volbrengen van de opdracht over de opvolgingskwestie! Breng nu een bezoekje aan deze man.

Stop 5

Op de vrijdagmarkt in Gent gaf Iwein een zeer belangrijke speech. Lees de stukken (op de Grote Markt) van de speech en zet ze in de juiste volgorde.

en nu wilt gij, als u de kans wordt gegund, ook de burgers van Gent slecht behandelen. Gij zijt onze heer en de heer van geheel Vlaanderen. Daarom moeten wij u billijk behandelen en u niet met geweld en boosaardig tegemoet treden. Wij stellen het volgende voor: roep, alstublieft,	A
“Heer graaf hebt gij onze en uw burgers, en ons, hun vrienden, naar recht willen behandelen? Waarom hebt gij ons dan met onrechtvaardige belastingen en vijandige kwellingen bestookt?	B
ga dan weg uit het graafschap en laat ons dit graafschap, om het toe te vertrouwen aan een geschikt en wettig man. Wij zijn de bemiddelaars tussen de koning van Frankrijk en u: gij moogt niets doen in dit graafschap dat tegen onze raad en de eer van het land ingaat. Maar zie, zowel ons die borg staan voor u bij de koning, als de burgers van bijna geheel Vlaanderen, hebt gij slecht behandeld, tegen de eed van trouw, door de koning, door uzelf, en vervolgens door ons allemaal, leiders van dit land, gezworen.”	C
Waarom hebt gij ons niet tegen de vijand beschermd en naar ere behandeld? De heilige eed die wij te uwer gunste hadden gezworen, hebt gij persoonlijk verbroken en uw en onze belofte, die wij samen hebben afgelegd, hebt gij geschonden. Wij hebben samen de eed gezworen over de vrijstelling van de tol, over de bekrachtiging van de vrede en over de andere rechten, die de bewoners van dit land hadden gekregen van vroegere, goede graven van dit land en speciaal tijdens de regering van heer Karel. Het is goed bekend hoeveel geweld en plundering gij te Rijsel hebt aangericht, hoe gij de burgers van Sint-Omaars onrechtmatig en boosaardig hebt bestookt	D
uw raad bijeen te leper, een stad die midden in uw land gelegen is. De opperste leiders van beide kampen en onze mede-pairs en alle wijze mannen, geestelijken en leken, komen bijeen in vrede en ongewapend, kalm, beheerst en weloverwogen, zonder arglist en kwade bedoeling. Zij moeten een oordeel vellen. Als gij, naar 's lands eer, de grafelijke macht nog kunt behouden, wil ik dat gij die behoudt. Als blijkt dat gij als trouweloze en arglistige eedbreker buiten de wet zijt gesteld,	E

1	2	3	4	5

Laat een groepslid de speech in correcte volgorde voorlezen, wat wil Iwein bereiken met zijn speech?

Om uit te zoeken wat de volgende locatie is, lossen jullie volgend raadsel op:

Geen school, geen winkel., maar vol kennis en fantasie.
Je mag er fluisteren, maar je leert er luid.

Stop 6

Vergelijk de drie onderstaande afbeeldingen van Iwein van Aalst – welke verschillen zie je? Welke gelijkenissen zijn er?

Deze afbeelding hangt binnen in Utopia!

	REUS	STANDBEELD	AFBEELDING
Gelijkenissen	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>		
Verschillen	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/>

Waarom zijn er zo veel verschillen denk je? Overleg in groep.

Goed gewerkt! Los het volgende raadsel op om de volgende locatie te onthullen:

Een plein aan het water, vernoemd naar het cultureel centrum van Aalst.

Stop 7

Reconstructie van Aalst ten tijde van de slag van Hertshage. Yannick De Smet. (zonder huizen te zien vanop het Werfplein)

Rollen: Willem Clito (1 persoon), Diederik van de Elzas (1 persoon), verteller (1 persoon), Fransgezinde soldaten, Vlaamse stedelijke soldaten.

Jullie krijgen 10 minuten om de rollen te verdelen binnen je groep en de nabootsing voor te bereiden, wie geen specifieke rol inneemt is een Franse of Vlaamse stedelijke soldaat.

SCÈNE 1 – INLEIDING

Verteller

Het jaar is 1128.

In Vlaanderen heerst onrust.

Graaf Karel de Goede is vermoord.

Nu vechten twee mannen om de macht.

De eerste is Willem Clito, gesteund door de Franse koning Lodewijk VI.

De tweede is Diederik van de Elzas, gesteund door veel Vlaamse steden en Iwein Van Aalst.

Bij Aalst, op een plaats die men Hertshage noemt, komen de twee legers opnieuw tegenover elkaar te staan.

SCÈNE 2 – HET KAMP VAN WILLEM CLITO

Willem Clito: (Spreekt tot zijn soldaten)

Dappere soldaten, ik ben door de adel gekozen tot graaf van Vlaanderen.

Maar sommige steden weigeren mij te gehoorzamen onder invloed van dat landsheertje Iwein.

Vandaag zullen wij hen dwingen om zich te onderwerpen.

Fransgezinde soldaten: (Allen luidop)
Voor Willem Clito!
Voor de graaf van Vlaanderen!

SCÈNE 3 – HET KAMP VAN DIEDERIK VAN DE ELZAS

Diederik van de Elzas: (Spreekt tot zijn soldaten)
Mijn dappere Vlaamse stedelingen,
wij willen geen graaf die ons met geweld regeert en gebruikt voor zijn eigen politiek doeleinden.
Wij verdedigen onze steden en onze rechten.
Vandaag vechten wij voor Vlaanderen en de rechten van haar volk!

Vlaamse soldaten: (Allen luidop)
Voor Vlaanderen!
Voor Diederik!
Voor onze rechten!

SCÈNE 4 – DE STRIJD BIJ HERTSHAGE

Verteller:
De legers ontmoeten elkaar buiten Aalst.
De strijd is hevig en chaotisch.
Er is geen duidelijke slagorde.
Iedereen vecht van dichtbij.

(Soldaten beelden gevecht uit.)

Vlaamse stedelijke soldaat:
Houd stand!

Fransgezinde soldaat:
Duw hen terug!
(Willem Clito komt naar voren.)

Willem Clito:
Volg mij! We mogen niet wijken!
(Hij wordt geraakt.)

Verteller:
Willem Clito neemt zijn troepen dapper mee op sleeptouw!
Maar een willekeurige speer raakt hem in de arm.

Willem Clito:
Ah!
Ik ben gewond aan mijn arm!
(Zijn soldaten halen hem weg van het slagveld)

SCÈNE 5 – TERUGTOCHT

Verteller:
Willem Clito raakt gewond.
Zijn soldaten brengen hem in veiligheid.

Het leger van Willem Clito trekt zich terug naar hun kamp.
De Vlaamse soldaten blijven meester van het terrein rond Aalst.

Fransgezinde soldaten:

Bescherm de graaf!
Terugtrekken!

(Zijn soldaten halen hem weg van het slagveld)

Vlaamse stedelijke soldaten:

De vijand trekt weg, de slag is gewonnen!
(Gejuich en feest)

SCÈNE 6 – DE NASLEEP

Verteller:

De wonde van Willem Clito geneest niet en raakt ontstoken, de jonge heer wordt enorm ziek.
Enkele dagen later sterft hij in Aalst.

(Willem sterft)

Met zijn dood eindigt de strijd om de macht en trekken de Franse troepen terug.

(Diederik stapt naar voren.)

Diederik van de Elzas:

Ik zal Vlaanderen regeren met respect voor de steden en hun rechten, Vlaanderen zal niet gebruikt worden als slagveld voor de Fransen in hun strijd met Engeland!

Verteller:

Na de dood van Willem Clito wordt Diederik van de Elzas graaf van Vlaanderen.

De Slag bij Hertshage was geen grote veldslag, maar ze veranderde de geschiedenis van Vlaanderen voor altijd.

DE ZOEKTOCHT NAAR DE VERLOREN STEEN KAN BEGINNEN!

Op deze locatie ligt de steen waarop staat dat Willem Clito overleden is na de slag bij de Hertshaag. De stad Aalst heeft deze steen natuurlijk nodig voor de herdenking van de slag en de speech van Iwein van Aalst in 2028.

Ga dus op zoek naar de steen en win de expeditie Iwein van Aalst!

